

Siyaset biliminin altı ana dalından birisi olan karşılaştırmalı siyasetin bugün yaşayan belki de en önemli uzmanı olan Giovanni Sartori'nin ünlü bir tekerlemesi vardır: “Tek ülkeyi bildiğini ileri süren birisi hiçbir ülkeyi bilmez” (*one who knows one country, knows no country*). Bununla Sartori tüm siyasal konularda herhangi bir kurum, süreç, sistem veya davranışı anlamlandırabilmek için mutlaka karşılaştırmada bulunmamızın zorunlu olduğuna parmak basmıştır. Farkında olsak da olmasak da karşılaştırma yaşantımızın bir parçasıdır. Toplum içindeki konumumuzu belirlemek için kendimizi başkalarıyla karşılaştırırız. Boyumuzun uzun veya kısa olduğuna, derimizin renginin bizi toplumda farklı bir konuma getirip getirmediğine, toplumsal cinsiyet algısına, gelir veya servetimizin az veya çok olduğuna kendimizi başkalarıyla karşılaştırarak karar veririz. Okul hayatımızda sevdiğimiz, beğendiğimiz, özendiğimiz, hoşlanmadığımız arkadaşlarımızı da onların bize olan tutumlarını

başka arkadaşlarımızla karşılaştırarak karşılaştırırız. Bu karşılaştırmaları yaparken herkesi de herkesle karşılaştırmadığımızı sosyolog ve sosyal psikologlar araştırmalarında ortaya koymuşlardır. Bizim yakın çevremiz için tanımladığımız bir atıf grubumuz (*reference group*) vardır ve o atıf grubuna göre kendi konumuzu tanımlarız. Dolayısıyla kendimizi Brad Pitt veya Angelina Jolie'ye göre daha yakışıklı veya alımlı bulup bulmadığımızı pek sorgulamayız, ama sınıf veya iş arkadaşlarımız, komşularımız veya takım arkadaşlarımıza göre nasıl olduğumuz önem taşır. Çünkü, bu ikinci gruptakiler bizim atıf grubumuzdakileri oluşturur. Onlardan daha yakışıklı olmak, daha hızlı koşmak, daha çok gol atmak, daha çalışkan veya daha serinkanlı (*cool*) olmak için uğraşırız. Bunları gerçekleştiremezsek, hatta sadece öyle olmadığını bile düşünsek kendimizi görece olarak geride kalmış, kaybetmiş, dışlanmaya müstahak olarak görebiliriz. Bu bizi mutsuzluğa, bezginlik veya yılgınlığa mahkûm

edebilir. Bazı durumlarda da psikolojik destek almadan içinden çıkamayacağımız bir depresyona bile girebiliriz.

Bireyin hayatında olduğu gibi toplumun hayatında da ve onun bir vechesini oluşturan siyasal hayatta da karşılaştırma aynı derecede önemli bir rol oynar. Bir siyasal partinin güçlü olup olmadığını aldığı oy miktarı veya oranını diğer partilerle karşılaştırarak anlayabiliriz. Bir baskı grubunun insan ve mali kaynağına karşılaştırmalı olarak bakarak onun gücünün çok veya az olduğuna hükmedebiliriz. Bu karşılaştırmaları yapmadan siyasal hayatın süreçlerini, kurumlarını, ilişki ağlarını, siyasal olay ve olguların seyrini değerlendirmek olanaksızdır. Üstelik bir tek siyasal sisteme bakarak siyasal olguların ve olayların nasıl ortaya çıktığını, değiştiğini veya yok olduğunu anlamak olanaksızdır. Eğer bizim ülkemizin kişi başına gayrisafi geliri 2010 yılında 9.500 ABD doları ise bunun çok mu az mı olduğuna, ülkemizi başka ülkelerle karşılaştırmadan karar vermemiz nasıl mümkün olabilir? Örneğin, 2010 yılında Türkiye'nin kişi başına gayrisafi geliri 9.500 ABD doları iken Güney Kore'nin kişi başına gayrisafi geliri 19.890 ABD doları olduğunu Birleşmiş Milletler Dünya Kalkınma Raporu 2012 (World Development Report, 2012) istatistiklerinde okuduğumuzda ülkemizin iktisadi kalkınması hakkında ne diyebiliriz? Üstelik 1952-1953 yıllarında Kore'yi işgalden kurtarmak için Birleşmiş Milletler Kuvvetleri'ne katılan Türkiye'nin 1955'de kişi başına milli gelirinin 210 ABD doları, Güney Kore'nin ise 70 ABD doları olduğunu¹ ve böylece Türki-

ye'nin G. Kore'den o tarihte üç kat daha müreffeh olduğunu da biliyoruz. O zaman son elli beş yılda G. Kore'nin refahının muazzam hızla artarak Türkiye'nin iki katına ulaştığını da görüyoruz. Bu durumda Türkiye'nin gösterdiği iktisadi kalkınma başarısının G. Kore ile karşılaştırıldığına epeyce mütevazı olduğu sonucuna da ulaşıyoruz.

Siyaset biliminde karşılaştırma hem siyasal sistemler arası, hem de zaman aşırı olarak ve ender olarak da ikisi bir arada yapılır. Bu yolla siyasal olay ve olguların ortaya çıkışını, değişimini ve sonlanışını açıklayan etkenleri veya değişkenleri saptayarak, genel bilim yasaları çerçevesinde siyaset kurum, süreç ve koşullarını, bunların bireyin hayatına etkisini ve bireyin davranışlarının siyasal sonuçlarını açıklarız. Elinizdeki bu kitap Türkçede ender olarak var olan çalışmalardan bir tanesidir. Çok uzun bir süre Türkiye'deki karşılaştırmalı çalışmalar, ülkelerin sadece devlet kurumlarının veya anayasal kural ve yapılarının incelenmesiyle sınırlı kalmıştır. Bu çalışmalar da daha çok İngiliz, Fransız, Amerikan, Rus ve bir ölçüde de diğer Avrupa devletlerinin karşılaştırılmasından ibaret olmuşlardır. 1980'lerden itibaren az sayıda karşılaştırmalı çalışma Türkçe yayınlanmış olmakla birlikte, bunların arasında bireylerin davranışlarını, örneğin siyasal katılma, oy verme davranışı, siyasal karar alma süreçleri vb. konuları araştıranlar azınlıkta kalmıştır. Son birkaç yıldır siyasal olayın sadece anayasal kural ve kurumlarıyla sınırlı olmayan bir çerçevede karşılaştırmalı olarak araştıran çalışmalar, bazıları da ders kitabı olmak üzere yayımlanmaktadır. Prof. Dr. Sabri Sayarı ve Yrd. Doç. Dr. Hasret Dikici Bilgin tarafından derlenen *Karşılaştırmalı Siyaset: Temel Konular ve*

1 Bahri Yılmaz, "The Role of Trade Strategies for Economic Development: A Comparison of Foreign Trade Between Turkey and South Korea", *Russian and East European Finance and Trade*, 38(2), Mart-Nisan 2002, s. 60.

Yaklaşımlar adlı bu kitap çağdaş karşılaştırmalı yaklaşımın bir örneği olarak genç bir araştırmacı grubu tarafından derlenmiş Türkçede az sayıda örneği olan çalışmalardan birisidir. Siyaseti sadece devlete ilişkin olay ve olgular içine hapsederek incelemeyen yaklaşımların Türkçedeki iyi bir örneği de olacak olan bu çalışmanın bir atıf kitabı olarak da uzun yıllar okuyucuya hizmet vereceği görülmektedir. Ar-

kadaşlarımızın bu çabaları takdire şayan olduğu gibi, siz okuyucuların da siyaset hakkındaki bilgi ve birikiminizi geliştirme fırsatı bularak ülkemizin siyasal gelişmelerini de daha iyi anlama ve değerlendirmeniz böylece mümkün olacaktır.

ERSİN KALAYCIOĞLU
Sabancı Üniversitesi, Tuzla, İstanbul